

Turistički potencijali općine Nuštar

Barišić, Ana

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Science / Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:217:784796>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-27**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Science - University of Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Ana Barišić

Turistički potencijali Općine Nuštar

Prvostupnički rad

Mentor: prof. dr. sc. Zoran Curić

Ocjena: _____

Potpis: _____

Zagreb, 2023

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Prvostupnički rad

Turistički potencijali Općine Nuštar

Ana Barišić

Izvadak: Cilj ovoga rada bio je opisivanje daleke i relativno bliske povijesti Općine Nuštar, njezinog kulturno-povijesnog nasljedstva, te izlaganje mogućih potencijala rasta i razvoja. Općinu se može opisati kao područje s povoljnim geografskim i geoprometnim položajem, koje je još od najranije povijesti bilo veoma značajno u osnivanju mnogih, nama danas važnih kultura. Krajem 20. stoljeća, nakon Domovinskog rata, Općina postupno postaje prostor sa sve lošijom demografskom, ali i ekonomskom slikom, koja narušava i skriva pravi potencijal mogućeg razvoja. Iznimnim bogatstvom kulturno-povijesnog nasljedstva, Općina ima mogućnosti razviti i oživiti duboko skrivenu i zaboravljenu baštinu. Ruralni turizam u naseljima, svojim razvojem, kroz obnovu baštine, te revitalizaciju ruralnog prostora Nuštra i njegovog vrlo značajnog i zaštićenog dvorskog kompleksa, može imati veliki utjecaj na ukupni geografski razvoj cijele Općine, ali i šire. Mnogi su taj potencijal prepoznali, međutim, tek je 2019. napisan novi projekt s ciljem revitalizacije i obnove dvorca Khuen-Belassy, te ostalih arheoloških pronalazaka unutar cijele Općine.

27 stranica, 11 grafičkih priloga, 0 tablica, 22 bibliografskih referenci; izvornik na hrvatskom jeziku

Ključne riječi: Nuštar, ruralni turizam, kulturno-povijesna baština, potencijali, razvoj

Voditelj: prof. dr. sc. Zoran Curić

Tema prihvaćena: 2. 12. 2021.

Datum obrane: 29. 6. 2023.

Rad je pohranjen u Središnjoj geografskoj knjižnici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Marulićev trg 19, Zagreb, Hrvatska

BASIC DOCUMENTATION CARD

University of Zagreb
Faculty of Science
Department of Geography

Undergraduate Thesis

Tourism potential of The Municipality of Nuštar

Ana Barišić

Abstract: The main goal of this research was to describe the distant and relatively recent history of Nuštar municipality, its cultural and historical heritage, and presentation of possible growth and development potentials. The municipality can be described as an area with a favorable geographical and geotrafic position, which from the earliest history was very important in foundation of many cultures that are important to us today. At the end of the 20th century, after the Domovinski War, the municipality gradually became an area with an increasingly bad demographic and economic picture, which is violating and hiding the true potential of possible development. With its exceptional wealth of cultural and historical heritage, the municipality has the opportunity to develop and revive a deeply hidden and forgotten heritage. Rural tourism in the settlements, through its development, restoration of heritage and the revitalization of the total area of Nuštar and its very important and protected palace complex, can have a great impact on the overall geographical development of the entire municipality, and beyond. Many had recognized this potential, however, only in 2019 was written a new project, with the aim of revitalizing and restoring the Khuen-Belassy castle and other archaeological finds within the entire municipality.

27 pages, 11 figures, 0 tables, 22 references; original in Croatian

Keywords: Nuštar, rural tourism, cultural and historical heritage, potentials, development

Supervisor: Zoran Curić, PhD, Full Professor

Undergraduate Thesis title accepted: 02/12/2021

Undergraduate Thesis defense: 29/06/2023

Thesis deposited in Central Geographic Library, Faculty of Science, University of Zagreb, Marulićev trg 19, Zagreb, Croatia

1. UVOD.....	1
1.2. Definicija problema	1
1.2. Cilj rada	1
1.3. Metode rada	1
1.4. Struktura rada	2
2. GEOGRAFSKA OBILJEŽJA OPĆINE NUŠTRA	3
2.1. Geografski i geoprometni položaj	3
2.2. Prirodno – geografska obilježja	5
2.3. Društveno – geografska obilježja	8
2.4. Monostur kao riznica kulture	10
2.5. Dvori	12
3. MOGUĆNOST TURISTIČKE REVITALIZACIJE OPĆINE KROZ RURALNI TURIZAM	15
3.1. Kulturno – povijesni turizam	18
3.2. Gastronomski turizam	18
3.3. Lovni turizam	19
4. OBNOVA DVORCA BELASSI.....	20
5. ZAKLJUČAK	25
LITERATURA	26
IZVORI	27

1. UVOD

1.2. Definicija problema

Bogato, životopisno i plodno tlo nizinsko-slavonskih ravnica, smješteno na križanju iskonskih europskih putova, pružalo je život, hranu i dom još od davnih prapovijesnih vremena pa sve do dana današnjeg. Na jednoj od takvih slojevitih i plodnih nizina nastalo je i naselje Nuštar, a nešto kasnije i njegova okolica koja je postala područje novih prosperiteta i uspona životne vitalnosti. Nuštar je stoljećima bio snažno kulturno i gospodarsko središte, međutim, stoljećima kasnije, točnije u 20. stoljeću dolazi do novih kataklizmi, te poremećaja prirodnog i društvenog okružja, a time dolazi do sporog, ali vrlo intenzivnog usporavanja njegovog razvoja. Premda je stanje takvo, postoji i dalje nada za rast i razvoj općine jer je u današnje vrijeme orijentacija ljudi usmjerena sve više prema ruralnim krajevima i naseljima koji imaju za pružiti prirodne ljepote, ugodnu sredinu ili razne druge aktivnosti koje bi se odvijale u tim istim ruralnim krajevima.

1.2. Cilj rada

Cilj ovoga rada je dati uvid u trenutno stanje Općine, te izložiti vidljive potencijale koji bi valorizacijom ruralnog turizma potaknuli revitalizaciju naselja i time poduprijeli aktivni gospodarski i društveni razvoj cijele Općine Nuštar.

1.3. Metode rada

Završni rad na temu 'Turistički potencijali Općine Nuštar' temelji se na literaturi koja obuhvaća stručne i znanstvenoistraživačke radove, internetske izvore i knjige vezane uz predmet istraživanja, te na znanstvenim metodama korištenim pri pisanju rada. U radu su korištene induktivna i deduktivna metoda, metode analize i sinteze, statističke metode, metode deskripcije, te metoda intervju s načelnikom Općine.

1.4. Struktura rada

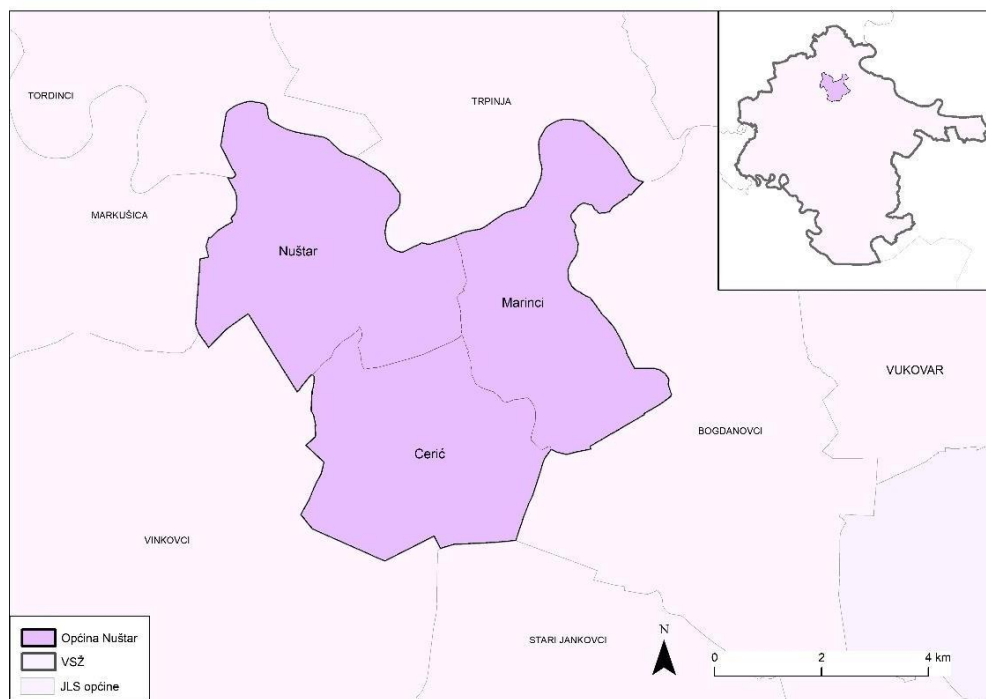
Rad se sastoji od pet poglavlja. Na početku rada se nalaze objašnjenja predmeta rada, cilj koji se želi postići pisanjem, te znanstvene metode korištene tijekom pisanja. U idućem poglavlju predstavlja se teorijski dio rada u kojem se nastoje objasniti glavne odrednice Općine i njezino trenutno prirodno i društveno-geografsko stanje. Treće poglavlje ujedno je i najvažnije, a u sklopu njega analizira se i iznosi potencijal Općine u ruralnom turizmu koji leži u obnovi dvorskog kompleksa Belassy o kojem se više piše u četvrtom poglavlju. Rad završava petim poglavljem, odnosno zaključkom i popisom korištene literature, izvora i slika.

2. OPĆINA NUŠTAR

Glavni dio rada temelji se na pobližem opisivanju Općine i njezinih glavnih značajki važnih za život stanovnika toga područja. U radu će se definirati geografski i geoprometni položaj općine Nuštar, te analizirati prirodna osnova istraživanog prostora i povijesni razvoj koji je utjecao na demografske promjene.

2.1. Geografski i geoprometni položaj

Općina Nuštar nalazi se u središnjem dijelu istočne Slavonije, na istoku Vukovarsko-srijemske županije između grada Vinkovaca i herojskog grada Vukovara, te se sastoji od triju naselja; Nuštar, Cerić i Marinci. Poznata kao jedna od najstarijih hrvatskih župa toga kraja, nalazi se uzduž dunavske pritoke Vuke i ono predstavlja krajnji dio Hrvatskoga Podunavlja, točnije njegovog srijemskog dijela. Osim što predstavlja zalaznicu na sjeveroistoku, na jugozapadnom pravcu ono predstavlja spojnicu slavonskog dijela Hrvatskog posavlja. Tako da stvaranjem mosta preko Vuke, to područje prirodna je raskrsnica glavnih putova što povezuju stara ili nova središnja ljudska naselja uz obližnje tokove Drave, Dunava i Save (Karaman, 1994).

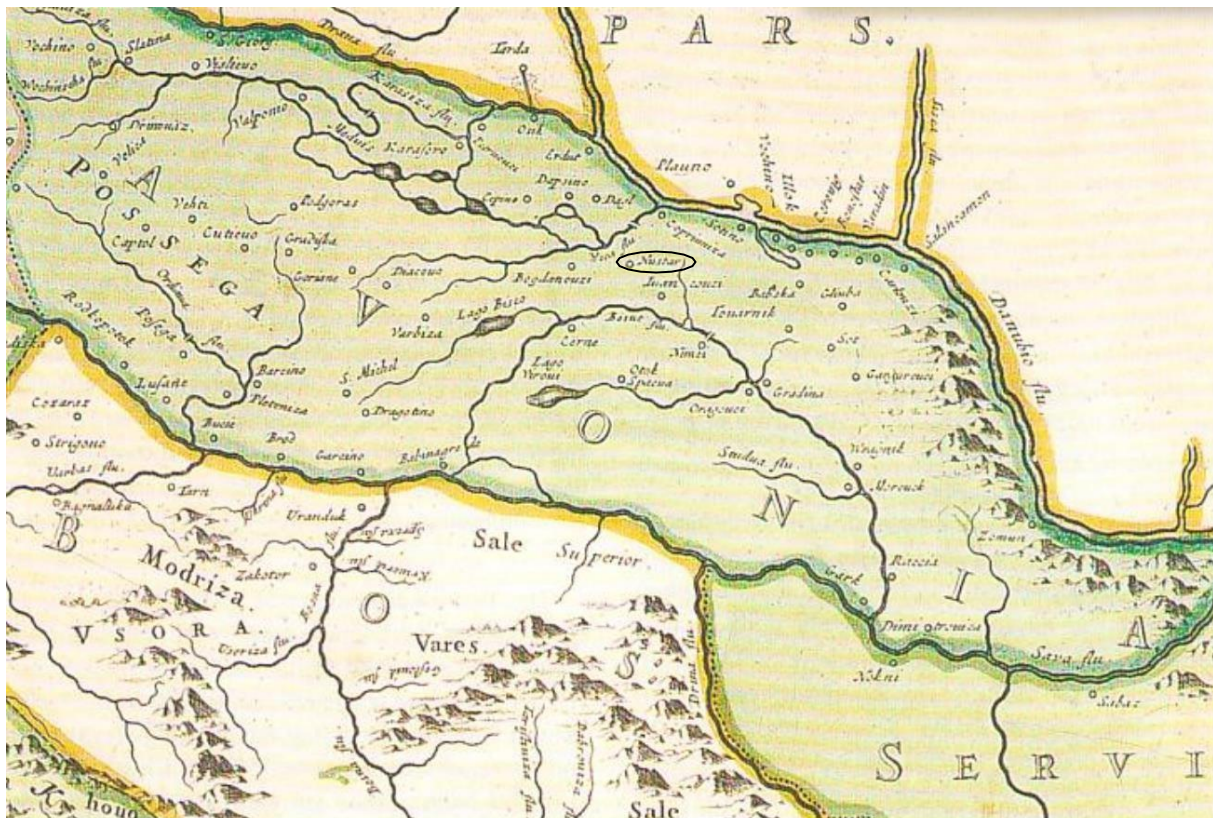
Sl. 1: Položaj općine Nuštar

Izvor: istraživanje, 2023

Uz Vinkovce i Vukovar, općina je smještena i pokraj drugih značajnih naselja, utvrda i burgova, te razvijenih urbanih središta kao što su Osijek, Đakovo, Požega ili Ilok, koji itekako imaju veliko značenje Slavonije, Baranje i Srijema, ali i u budućem razvitku naselja općine. Osijek kao makroregionalno središte Istočne Slavonije vrlo je važno i za prostor Općine Nuštar. Izrazito zbog toga što je Osijek u konstantnom razvoju. Osim što se razvija u IT sektoru, postoje i razni razvojni planovi za funkcionalne regije Istočne Hrvatske gdje bi se u skladu s datostima prostora, ovisno o njegovoj namjeni, osigurali uvjeti za zadovoljavanje prometne potražnje i optimalne integracije cjelokupnog prometnog sustava, u korist nacionalnog, regionalnog i lokalnog gospodarstva i kvalitete, te standarda života lokalnog stanovništva (Masterplan, 2020).

Promet je na tim prostorima imao veliko značenje još od davnina, kad su u Panoniji magistrale koje su se pružale u smjeru zapad – istok, razne putnike vodile iz sjeverne Italije prema Podunavlju ili Balkanu. Ili pak rimske ceste koje su se protezale u smjeru sjever – jug od Dalmacije, preko dinarskih planina pa sve do uzduž riječnog toka Dunava. Tako se Nuštar i cijelo nuštarsko Povučje nalazi na križištu značajnih prometnih pravaca koja su povezivala antička gradska središta kao što su Mursa na Dravi, Cibalae u međurječju, Sirmium na Savi i još mnoge važne utvrde u središnjem Dalju, Sotinu i Iloku (Feletar, 1996). Naselje Nuštar smatra se nerazdvojnim dijelom funkcionalne cjeline vinkovačko – vukovarske konurbacije što je bilo od iznimne važnosti u vrijeme kad su Vinkovci i Vukovar bili puno jača gospodarska i funkcionalna žarišta.

Već u blizini prvog ruralnog kmetksoog naselja i samostana iz 12. stoljeća, postojala je 'stara velika cesta' koja je bila sjecište ondašnjih trgovačkih putova jer su plodni agrarni benediktinski posjedi bili relativno dobar temelj trgovine i u kasnijim vremenima. Tadašnji Monostur, a današnji Nuštar bio je i je, nezaobilazna točka na križištu srednjovjekovnih prometnica, kroz koji prolazi srednjoslavonski posavski pravac. Razvoj trgovine, benediktinskog samostana i samog naselja, zaustavila su turska osvajanja (Tomičić, 1999), a antičke prometnice izašle su iz funkcije padom rimskog carstva u vrijeme velike seobe naroda. Tako su svi doseljenici koristili pogodne prometne uvjete koji pružaju riječni tokovi nuštarskog Povučja (Karaman, 1994).

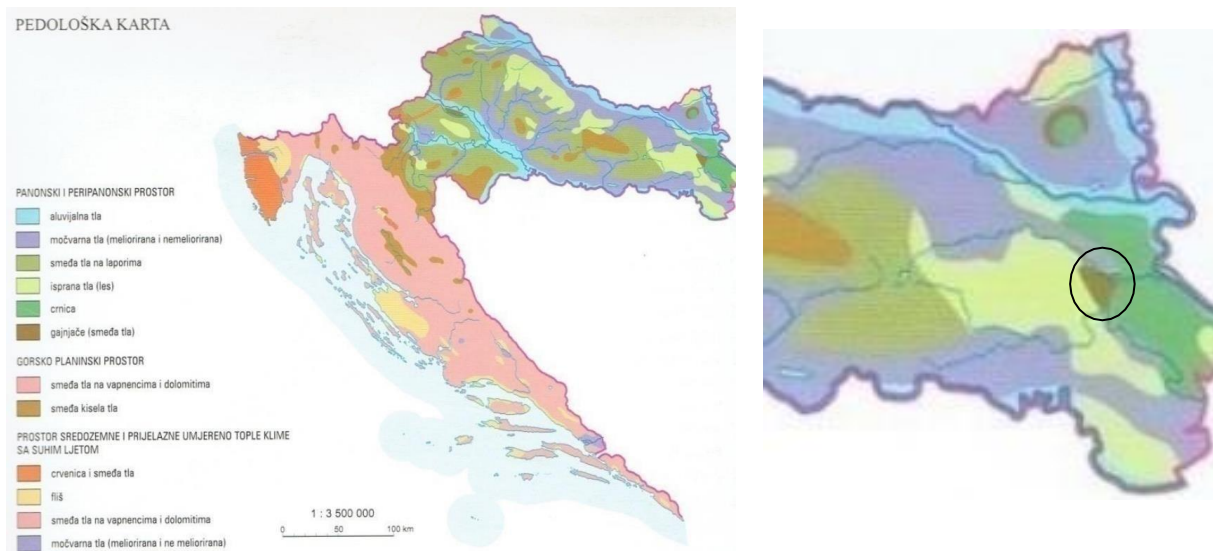

Sl. : Nuštar i nuštarsko povučje u doba osmanlijske vladavine – prvi spomen naziva Nuštar na zemljovidu iz 1669. godine

Izvor: Karaman, 1996

2.2. Prirodno – geografska obilježja

Općina se nalazi na dodirima različitih reljefnih obilježja. Istočni dio pripada hrvatskim ravninama od kojih se jedan dio nalazi na prapornim, odnosno lesnim uzvišenjima koja su i dalje ravnjaci, ali višlji, sušlji, podniji i ekološki povoljniji od drugih koji se nalaze na aluvijalnim ili holocenim naplavnim nizinama koje su nešto vlažnije i manje homogene od prapornih uzvišenja. Visinske razlike su vrlo male jer se kompletna općina nalazi na 90 – 110 m nadmorske visine, međutim ipak je uočljiva velika diferentnost među lesnim uzvišenjima. Osim toga, prostor čini značajnim to što se nalazi na kontaktnom području kvartarnih slojeva na sjeveru i tercijarno kvartarnog sedimentnog kompleksa prema jugu, uz određene rasjedne linije (Feletar, 1996). Na slici 2. jasno je vidljivo kako je Općina na dodiru lesa, crnice, smeđeg i močvarnog tla, što znači samo jedno; plodonošno i bogato životom tlo.

Sl. 2: Pedološka karta Hrvatske sa opisom vrsti tla i označenim područjem Općine Nuštar

Izvor: Haiman 2007; Špoljarić 2017

Umjereno kontinentalna klima (prema Koeppenovoj klasifikaciji klima; Cfbwx) također je jedna od najvažnijih odrednica života toga područja. Zahvaljujući zapadnim vjetrovima klima sa sobom nosi toplo, kišno razdoblje s izraženim amplitudama koje je više nego pogodno za tlo i poljoprivredu. Međutim, klima cijelog svijeta se mijenja, pa tako i na području općine. Dok je nekada zemlja bila pod snijegom prosječno 38 dana u godini, posljednjih nekoliko godina snježnog pokrivača, koji je i više nego bitan za poljoprivrednu proizvodnju, gotovo i nema. Naime, poljoprivreda je i dalje osnovica života stanovnika župe (Feletar, 1996).

Cijela općina Nuštar pripada direktnom slivu rijeke Vuke. Područje na kojem je danas porječje rijeke Vuke jest područje već spomenute slavonske i srijemske ravnice, a ono je stotinama godina bilo podložno utjecaju viška vode. Organizirano upravljanje vodnim režimom na slivnom području rijeke Vuke seže još iz vremena kada su Rimljani bivali na tim prostorima. Vuka je u ono vrijeme imala lijepi pad utjecanja u Dunav, što ju je činilo iznimno čistom i relativno brzom tekućicom. Međutim, nakon propasti Zapadnog rimskog carstva, krajem 5. stoljeća, korito rijeke i kanali zapušteni su, a tom razornom procesu samo su pripomogli erozijski procesi brdskog dijela sliva. Tako je tijekom srednjeg vijeka, pa sve do 18. stoljeća nastalo mnogo močvara i bara u međuprostoru donjih tokova Drave i Vuke. Neke su bile trajnog, a neke privremenog karaktera. Još tada, u poslije zimskom dijelu godine, kada je vrijeme otapanja snijega ili velikih kiša, 2/3 područja Slavonije i Srijema bilo je prekriveno vodom jer korito Vuke nije moglo primati vodu poplavljenog područja. Uz to što su poplave sa

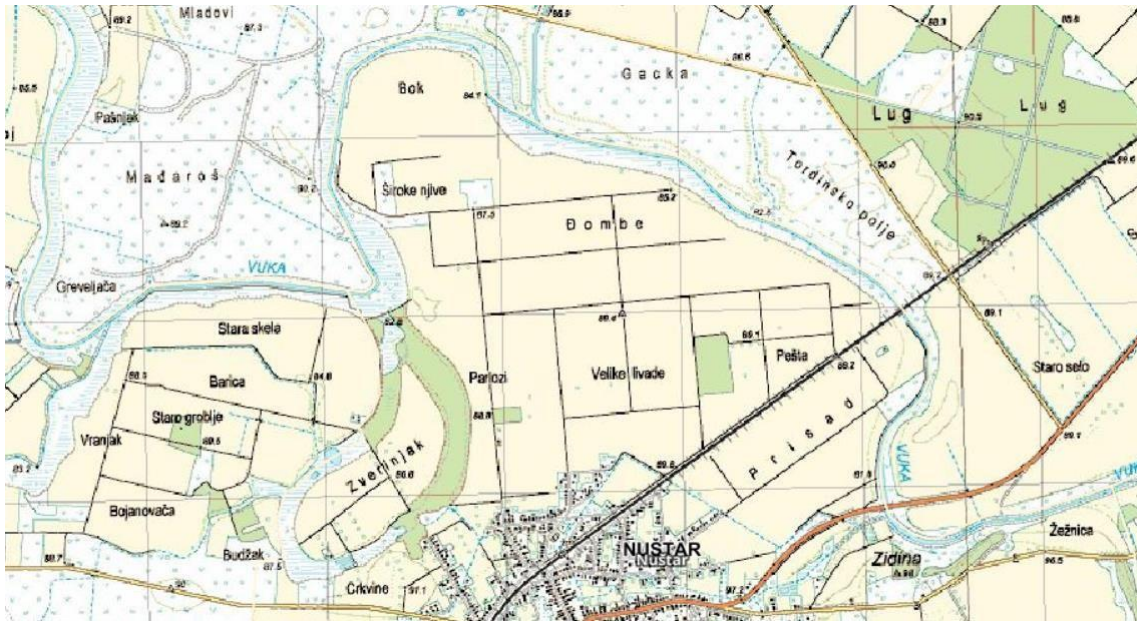
sobom trenutno donosile samo loše uvjete stanovanja, na dugoročno su slavonsko, a time i nuštarsko tlo učinile vrlo plodonosnim. Nakon što je napravljena brana, a određeni propusti na trasama otvoreni, poplave su rijetka pojava ili ih nema (Suver i Spajić, 2019). Danas su kanali rijeke Vuke zaboravljeni i zapušteni.

Sl. 2: Prikaz rijeke Vuke na području podsliva rijeka Drave i Dunava

Izvor: Dinarsko gorje, n.d.

Sjeverozapadno od Nuštra, na elipsoidno zamuljenom uzvišenju, okruženom starim rukavcem Vuke nalazi se lovište Zverinjak koji je vidljiv na slici 3. Dio Zverinjaka leži na površini Vukovarskog ravnjaka, a dio na prijelazu iz Đakovačkog u Vukovarski ravnjak. Prvotno je služila za lov vlastelina te je kroz nju nekada prolazila jahača staza, a sada je namijenjena iznimno za lov.

Sl. 3: Prikaz toka rijeke Vuke i položaj Zverinjaka

Izvor: DGU, 2023

2.3. Društveno – geografska obilježja

Život na tim prostorima seže još iz neolitičkog doba na što ukazuju razni arheološki nalazi. Okolica Nuštra, Cerića i Marinaca koja je pretežno nizinska i izrazito bogata mrežom vodotoka pružala je, ali i još uvijek pruža sve pogodnosti za oblikovanje naselja prvih zemljoradničko – stočarskih zajednica, te su se tako na blago uzdignutim dijelovima obala Vuke i njenih pritoka i uz nedaleki Bosut oblikovala prva naselja raznih kultura. Osim toga, tim prostorima kretali su se i nomadski stočari iz područja istočnih Alpa i zapadnog dijela Panonske nizine. Razaranje rimske kolonije Cibalae, od strane Zapadnih Gota 378./379. označilo je pojavu migracija koje se obično obilježavaju pojmom 'velika seoba naroda', koja je značila šareno mnoštvo naroda, a time obilje različitih kultura, znanja i izuma koji su mogli samo upotpuniti već posjedovano znanje starosjedilačkog naroda (Tomičić, 1999). Naselja su se kroz povijest postepeno nastavljala razvijati, te su uspjeli sačuvati izvjesnu samostalnost gdje se i danas dio stanovništva smatra starosjedilačkim s djelomično očuvanom autonomijom. Tradicionalno starosjedilačko hrvatsko stanovništvo katoličke vjeroispovijesti, poznati po nazivu *šokci*, uz bogatstvo izrade tekstilnih predmeta, veziva i čipke, te narodnih nošnji navezeni raznim ornamentima, poznati su još i po tradicionalno građenim kućama. Međutim, do loma s tradicijom i s tradicijskim principima građenja dolazi nakon II. svjetskog rata, što je značilo samo jedno; daljnja destrukcija naslijeđenih vrijednosti hrvatskog sela i nestajanje povijesnog i duhovnog ambijenta

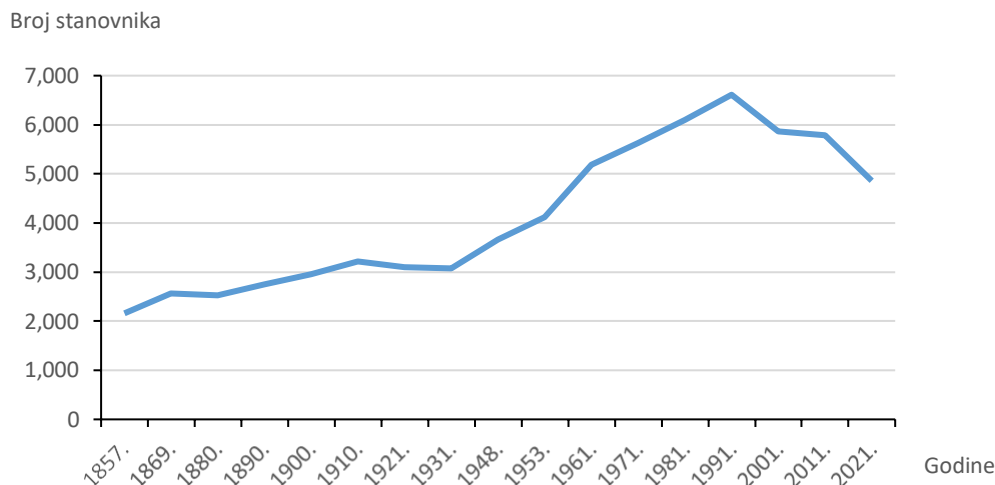
koji je moguće povratiti jedino rekonstruiranjem tradicijskih kuća kojih je ostalo nekolicina (Ljubišić, 1992).

Sl. 4: Nuštarske šokice u nošnjama 1900. godine

Izvor: Gligorević, 1996

Uz sve to, do Domovinskog rata, odnosno druge polovice 20. stoljeća, u općini Nuštar, kao i u cijeloj Hrvatskoj, postojao je samo stalni porast broja stanovnika. Danas je slika nešto drugačija, što je zorno prikazano i na slici 5. Dolazi do sporijeg rasta sela koji su povezani sa deagrarizacijom, odnosno napuštanjem poljoprivredne proizvodnje i uključivanje u nepoljoprivrednu industriju. Osim deagrarizacije u trendu je i deruralizacija koja označava smanjenje populacije, senilizaciju i feminizaciju, a stanovništvo koje je ostalo spada u kategoriju polupismenih ili čak nepismenih (Feletar, 1996). Prema zadnjem popisu stanovništva iz 2021. godine općina je imala 4861 stanovnika, od čega je 3132 u naselju Nuštar, 1292 u Ceriću i 437 u Marincima (Popis stanovništva, 2021).

Sl. 5: Broj stanovnika Općine Nuštar u razdoblju od 1857. do 2021. godine

Izvor: DZS, 2022

Kako navode Pejanović i dr. (2016) da Hrvatsku, a u ovom slučaju i naselja općine Nuštar, karakterizira više ili manje duboka kriza gospodarskog, socijalnog, demografskog razvoja, koja se odražava u sve izrazitijoj atrofiji naseljenosti, posebno u područjima ruralne periferije. Općina je u velikom deficitu aktivnosti vezanih uz zaradu, što znači da stanovništvo u velikom postotku nema stalne prihode, a visoka prosječna dob, spomenuta niska stopa obrazovanosti, zapuštenost tradicionalne gradnje, nedostatak osnovnih usluga i infrastrukture imaju za posljedicu zapuštanje ruralnih naselja, gubitak mladog i radno sposobnog stanovništva (LAG Srijem, 2014).

2.4. Monostur kao riznica kulture

Nuštar i njegova okolica, uz istočne dijelove oko rijeka Drave, Dunava i Save, ne samo da je prepoznato kao prostor s obiljem arheološkog naslijeđa kao što su prapovijesno, antičko i srednjovjekovno razdoblje, već je pozornost privukla i životopisna prošlost samoga naselja, koje ima dokaze postojanja unazad tisuće i tisuće godine. Tako su prije otprilike pet desetljeća, u blizini donjeg Povučja, u neposrednoj blizini Općine, otkriveni prvi očuvani toponomastički podaci koji su dokaz, ali i uvid u kulturno – povijesni opus mikroregionalne cjeline Nuštra. Ti toponimi pružaju obilje podataka nekadašnjih stanovnika toga područja, koji govore o hidronomiji, tlu, flori, fauni, ali i duhovnom i svjetovnom spomeničkom naslijeđu jer je doticaj

svake civilizacije ostavilo traga nazivljima same općine i pridonijelo povijesnom bogatstvu (Tomičić, 1999). Na lici 6 prikazan je ulomak rimskoga nadgrobnooga kamenog spomenika iz 2. stoljeća koji se danas nalazi u ruševnom nuštarskom dvorcu.

Sl. : Ulomak rimskoga nadgrobnooga kamenog spomenika iz 2. stoljeća

Izvor: istraživanje, 2023

U 12. stoljeću, snažnu duhovnu, ali i gospodarsku i kulturnu i umjetničku obnovu cijelog područja donjeg Povučja označio je dolazak benediktinaca na prostor Zidina u Nuštru uz neposrednu blizinu rijeke Vuke, što je bilo prepoznato kao zlatno doba Nuštra. Benediktinski samostan Svetoga Duha podignut je na prostranoj prapornoj zaravni, na otprilike 100 m nadmorske visine, na kojoj su danas ostaci ruševne kapelice sv. Ane, nastale još u 18. stoljeću koja do dana današnjeg nije istražena, niti protumačena, bez obzira što ima dokumentirani benediktinski samostanski sklop s bogatim arhitektonskim naslijeđem (Tomičić, 1999).

Sl. 6: Prostor Zidina

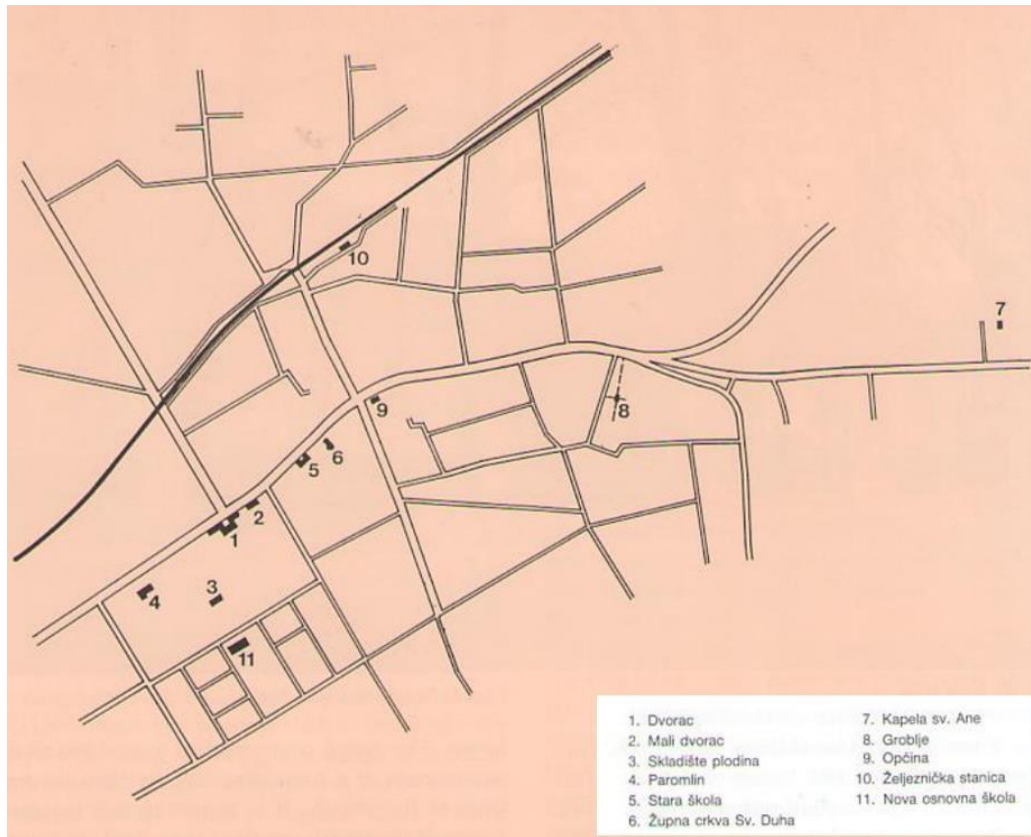
Izvor: istraživanje, 2020

Razni arheološki spomenici i povijesni izvori svjedoče o ljudima koji su živjeli, ali i danas žive u tom kraju, što upućuje na njihovu temeljnu i bitnu pripadnost podunavskom podneblju, ali i na otvorenost prema područjima Srednjoistočne Europe, koji bi međusobno razmjenjivali i oplođivali kulturu i tradiciju (Karaman, 1996).

2.5. Dvori

Nakon Benediktinaca, prostor doživljava razne promjene, od strukture stanovništva, kultura pa sve do vlastelinstava. Dolazak Rimljana, proboj Turaka, a potom i doticaj Habsburške Monarhije zaista je obogatio prostor Nuštra, međutim vlastelinstvo je ono koje je ponovno izazvalo procvat toga područja. Prvo pravo i ozbiljno vlastelinstvo u Nuštru je formirano 1703. godine, na čelu s vlasnicima Sandor. Promijenilo se mnogo vlasnika, ali oni koji su se najduže zadržali i zapravo boravili u Nuštru, svega 135 godina, bila je grofovska obitelj Khuen. Obitelj Khuen nasljednička je obitelj Sandora, te je posljednja imala svoje vlastelinstvo na području

Općine, podrijetlom je iz Tirola, a sjedišta su osim u Nuštru imali i u Belasu, Lichtenbergu i Gondegg (Bedenko, 1996).

Sl. 7: Prikaz plana mjesta Nuštar

Izvor: Bedenko, 1996

Grofovi su živjeli u dvorcu koji se gradio generacijama, a svoj konačni izgled poprimio je u drugoj trećini 19. stoljeća. Dvorac se nalazi na blago uzdignutom platou, na spoju dviju vrlo značajnih prometnica oko kojeg se nalaze još nekoliko raznih funkcionalnih građevina kao što su škola, žitnica, hambar i kapelica. Prema nekim od podataka, tijekom vladavine grofova Khuen, dok je vlastelinstvo bilo u njihovom posjedu, 1854. godine sagrađen je paromlin, a 1857. godine parna pilana, koje su bile od iznimnog značaja za rast i razvoj naselja koji se u to vrijeme počeo širiti prema istoku. Grofovi su bili uključeni u razne projekte koji su također doprinijeli gospodarskom napretku naselja Nuštar, ali i njegovoj okolini pa je tako Dragutin – Karl Grog Khuen Hedervary, koji je rođen u Nuštru, 1.12.1883. postavljen za hrvatskog bana. Da su živjeli lijep i miran život potvrđuje citat iz jednog zapisa pokojnog grofa Hinka, također Khuen, koji izjavljuje da je volio mir i svoje selo, od kojega se rijetko kada odvajao, a živio je povučeno, te je odgojio svoju djecu u hrvatskom duhu. Međutim, 1944. godine, grofovska

obitelj zbog prodora partizana odlazi i za sobom ostavlja dvor koji je nakon 2. svjetskog rata došao u posjed uprave Poljoprivredne zadruge (Bedenko, 1996).

Sl. 8: Pogled na dvorac i selo

Izvor: Uzelac, 1996

3. MOGUĆNOST TURISTIČKE REVITALIZACIJE OPĆINE KROZ RURALNI TURIZAM

Iz navedenog se vidi da je drastično usporen razvoj Općine, što ju čini jednom od najnerazvijenijih općina toga prostora. Međutim, seoski turizam, kao najrazvijeniji oblik ruralnog turizma može biti važan čimbenik u aktivaciji i razvoju ruralnog područja općine Nuštar.

Bartoluci (2013); Bartoluci i dr., (2016) navode kako se ruralni turizam u Hrvatskoj općenito može definirati kao turistička valorizacija agrarnih područja, kulturnog naslijeđa, lokalnih tradicijskih običaja, prirodnih resursa, ruralnih naselja i proizvoda. Kroz osobito oblikovane proizvode obilježavali bi identitet toga područja i time zadovoljavali potrebe turista u području smještaja, hrane i pića, rekreacije i aktivnosti s ciljem održivog lokalnog razvoja. Danas su ljudi u velikim razmjerima orijentirani prema ruralnim prostorima. Raznolikost ponude ruralnog turizma, prirodne ljepote, ugodna sredina te ostale aktivnosti koje se obavljaju na ruralnim područjima postaju atraktivne sve većem broju turista. Time ruralni turizam, kako Rengacin (2017) navodi, postaje glavni uzrok oživljavanja i pokretanja ruralne sredine s naglaskom na održivost ekonomije i društva. Pod ruralni turizam spadaju različite aktivnosti i oblici turizma koji se razvijaju na ruralnom prostoru. Ostvaruje se kroz prirodne i kulturne resurse tog područja, koji pružaju mnoge turističke aktivnosti (Demonja, 2010). Međutim, prema Rengacin (2017) ruralni turizam još uvijek nije dovoljno razvijen. Takvo stanje posljedica je nedovoljno financijskih sredstava za poduzetničke projekte vezane uz turizam, manjak uvjeta i resursa za razvoj turizma, te manjak zainteresiranosti stanovništva toga područja za bavljenje istoga, ali najviše radi manjka sredstava u započinjanju i razvijanju vlastite turističke djelatnosti. Tome ne pridonosi prisutnost niske razine svijesti malih lokalnih poduzetnika, ali i ostalih gospodarskih subjekata određenog područja o prijeko potrebnoj revitalizaciji i potrebi primjene koherentne lokalne razvojne politike. Ono bi iskoristilo sve pozitivne i afirmativne osobine odredišta, kreirajući ga kao konkurentno, ali i održivo odredište čiji bi se razvoj mogao temeljiti na održivosti lokalne prirode, umjetnosti, obrtu, kvalitetnom krajoliku, hrani i piću, te mnogim drugim vještinama koje taj krajolik i stanovništvo toga prostora posjeduje (Bartoluci i dr., 2016).

Posljednjih desetak godina Ministarstvo turizma i Ministarstvo poljoprivrede Republike Hrvatske u sve većem broju potiču razvoj ruralnog turizma kontinentalnog područja, a ulaskom RH u Europsku uniju otvaraju se i nove tržišne i investicijske mogućnosti razvoja ruralnog turizma (Bartoluci i dr., 2016). Jer kako Lukić (2010) navodi da danas u mnogim europskim zemljama ruralno postaje životni prostor jednakih mogućnosti, ali i važan 'alternativni životni i radni izbor' u odnosu na gradove. Uz sve to, Svjetska turistička organizacija (UNWTO) pretpostavlja da je 3 % svih međunarodnih turističkih putovanja i noćenja zasnovano na ruralnom turizmu te se procjenjuje kako ruralni turizam raste po stopi od 6 % godišnje, što ukazuje na znatno bržu stopu rasta od cjelokupnog turizma (Tomljenović, 2006; Regancin, 2017).

Iz svega prethodno navedenog vidljivo je kako se ruralno područje Općine suočava s brojnim problemima poput starenja stanovništva, depopulacije ili sve lošijim socioekonomskim pokazateljima koji taj prostor čini relativno pasivnim i rijetko poželjnim za život. Hajdinjak (2017) navodi kako loša gospodarska i demografska slika ruralnih područja može dovesti do problema, ne samo u određenom naselju, već i šire. Naime niska razvijenost ruralnog prostora utječe na razvoj gospodarstva, te je zadaća države potaknuti njihov razvoj, no kako je Blažević (1999) u svom radu istaknuo, država još uvijek ne uočava preveliku važnost kontinentalnog turizma pa ju ni ne uključuje dovoljno u sustav svoje politike.

Općina se nalazi unutar LAG-a Srijem koji je iznimno bogato kulturno – povijesnim naslijeđem koje i dalje ima presudan utjecaj na društveno – gospodarske značajke područja. Unutar LAG-a utvrđuju se strateški potrebni ciljevi i mjere koji su neophodni za financiranje i provedbu razvojnih projekata, uz to, svoj razvoj zasniva na konkurenciji, inovaciji i partnerstvu, te time stvara idealne uvjete za život, rad, a time i atraktivnom turističkom destinacijom. Međutim, na prostoru cijele Općine turizam je aktivan u minimalnim ili čak neprimjetnim količinama, no mogućnost leži u spomenutom bogatom kulturno – povijesnom opusu koja bi kroz ruralni turizam dobila puno veće značenje od onoga koje ima danas. Za općinu Nuštar, koja je smatra se vrlo marginaliziranom u odnosu na ostatak Hrvatske, turizam ili točnije ruralni turizam može postati jedan od osnovnih pokretača razvoja. Bogatstvo prirodnih i kulturnih resursa, ali i tradicije, uz porast bruto domaćeg proizvoda i zaposlenja, prostor toga kraja mogao bi procvasti jer je ruralni turizam važan čimbenik u aktivaciji i održivom razvoju ruralnih područja (Demonja i Ružić, 2010).

Turizam općenito nije gospodarska grana već kako Blažević (1999) tvrdi, turizam je skup raznih gospodarskih djelatnosti koje u najširem smislu svih aktivnosti na direktan ili indirektan način pripomažu turističkoj potrošnji. S ciljem razvoja seoskog turizma nužno je osmisliti mogućnost za dodatnu prodaju i prihod proizvoda koji bi kroz različite turističke usluge omogućili posjetiteljima izvorni i unikatni doživljaj koristeći iznimno turističke usluge koje nudi Općina.

Upravljanje turizmom je dug proces kojemu je cilj osiguranje konkurentnosti destinacije, te mnogo viši životni standard i očuvanja kulturnog i prirodnog identiteta odredišta (Hajdinjak, 2017). Jedna od najbitnijih značajki turizma jest zaposlenost. Jer turizam je radno intenzivan sektor koji stvara i otvara nova radna mjesta i time omogućuje veću zaposlenost, a u ekonomski nerazvijenijim regijama turizam održava ekonomsku aktivnost i time sprječava iseljavanje ljudi u razvijena područja (Lickorish i Jenkic, 2006; Regancin, 2017). Čavlek (2011); Regancin (2017) navodi kako je zapošljavanje jedna od bitnijih ekonomskih funkcija turizma, no za to je u tom slučaju bitno pružiti podršku za kreiranje poslovnih mogućnosti malog poduzetništva što bi pripomoglo promoviranu poduzetništva i razvoju gospodarske strukture, doprinoseći isključivo saniranju negativnih trendova društvenog i ekonomskog pada (LAG Srijem, 2014). Tada u sklopu temeljnih gospodarskih djelatnosti u sustavu turizma, ali i u ostalim gospodarskim djelatnostima koje su u funkciji opskrbnog sustava turizma dolazi do generiranja novih radnih mjesta koja seoskom stanovništvu omogućava ostvarenje dodatne zarade. Glavna značajka leži u tome što turizam ne stvara samo i iznimno zaposlenje u turističkoj grani, već utječe na stvaranje radnih mjesta i u drugim ekonomskim granama vezanim uz turizam. Kupnjom turističkog proizvoda ne postoji jasna transakcija, te se kupnja istih događa prije, za vrijeme i poslije putovanja pa su efekti turističke potražnje vidljivi i u drugim granama, tzv. 'Flow through effect' (Blažević, 1999).

Turističko tržište samo je po sebi dinamično i konkurentno, a kako je navedeno, opstanak turizma uvjetovan je konstantnim praćenjem suvremenih trendova koje za sobom povlače i tendenciju kretanja potražnje, nove tržišne prilike, područja mnogih ulaganja i infrastrukturne obnove (Demonja i Ružić, 2010). Rengacin (2017) prema Tomljenović (2006) također ističe kako je za turistički proizvod nužno nastojati posjetiteljima osigurati osobni kontakt, osjećaj za fizičko i ljudsko okruženje ruralnog prostora, te da je vrlo bitno pružiti mu mogućnost da sudjeluje u aktivnostima, tradiciji i stilu života lokalnog stanovništva. U ruralnom turizmu posebno se ističe agroturizam, međutim u ovom radu fokus je najviše usmjeren na kulturno –

povijesni turizam utemeljen raznim arheološkim ostacima i pronalascima povijesnog naslijeđa, nešto manje gastronomski, te lovni turizam.

3.1. Kulturno – povijesni turizam

Prostor Općine Nuštar jest područje na kojem se već u neolitu razvila visoka kultura. Što je područje starije, baštini i bogatu kulturnu povijest koja omogućuje veću atraktivnost i valorizaciju njegove povijesti vezane uz prijašnje civilizacije i evolucije do sadašnjosti. Također, je prepoznat kao prostor s relativno očuvanim okolišem jer nema zagađivača okoliša većih razmjera niti teške industrije koja bi potencijalno mogla biti prijatna okolišu, stoga kulturno – povijesni turizam svojim kulturnim nasljeđem, zajedno s njegovim prirodnim značajkama čini glavne resurse opstanka ili preduvjeta razvoja turizma (Demonja i Ružić, 2010). Turisti znaju biti vrlo povezani s tradicijom, običajima i povijesti, voljni upoznat se s lokalnom kulturom i domaćinima, te time mogu predstavljati vrlo važno sredstvo investiranja i promicanja tog područja. Kulturno – povijesni turizam u fokusu ima kulturu, obrazovanje, doživljaje i iskustva, ali i aktivni i sadržajni odmor kojeg bi još više upotpunilo iskustvo u radu na Obiteljsko poljoprivrednim gospodarstvima. Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo, ili OPG istinski je prikaz poljoprivredne djelatnosti, koji koristeći se većinom vlastitim namirnicama, nudi turistima uvid u tradiciju i svakodnevni život stanovnika Općine. U LAG-u ih ima čak 4286, od kojih se otprilike oko 100 nalazi na području cijele Općine.

3.2. Gastronomski turizam

Gastronomski turizam prema Demonja i Ružić (2010) treba sadržavati vrlo zanimljivu gastronomsku ponudu, raznovrsne i nenametljive, ali uočljive i posebne ponude hrane. Kao što je već rečeno, Općina je smještena na kontinentском dijelu Hrvatske, time je više orijentirana na mesne proizvode, premda su obližnji Dunav, ali nekad i Vuka, omogućili i riječne specijalitete. Slavonija općenito još uvijek posjeduje okuse tradicije spoja austrougarskih, orijentalnih i autohtonih gastronomskih jela, a neki od njezinih specijaliteta su čobanac, riblji paprikaš, šunka, kulen, kulenova seka, tradicionalno pripremljeni salenjaci od svinjske masti, pite savijače punjene orasima i jabukama, te poderane gaće. Sve je to omogućila velika

iskoristivost zemlje koja sa sobom donosi razna bogatstva s izvrsnim namirnicama. Posebnost tradicionalne gastronomije toga prostora jest kuhanje na otvorenom, pod vedrim nebom oko vatre uz kotliće, roštilje ili ražnjeve sa šljivovicom u ruci (Hrvatska puna života, n.d.). Također, nuštarska je tradicija svake godine održavati 'grahijadu' gdje se pobjednikom proglašava najbolje skuhani grah.

3.3. Lovni turizam

Za lovni turizam, koji se na ruralnim područjima odvija na zemljišnim površinama kao što su šume ili livade, bitni su klimatski i zemljišni uvjeti, ali jednako je bitan i geografski položaj. Za razvoj lovnog turizma potrebna je zemlja koja raspolaže bogatom florom i faunom koja na tim prostorima ne manjka, a ono može potaknuti razvoj i valorizaciju naselja, te razvitak lokalne sredine (Regancin, 2017) Lov je na području Općine odvija se na otvorenom lovištu Zverinjak koje spada u panonsko, nizinsko lovište s vrlo blagim uzvisinama gdje su glavne vrste divljači srna, obični zec, te fazani (Elaborat, 2019).

4. OBNOVA DVORCA BELASSI

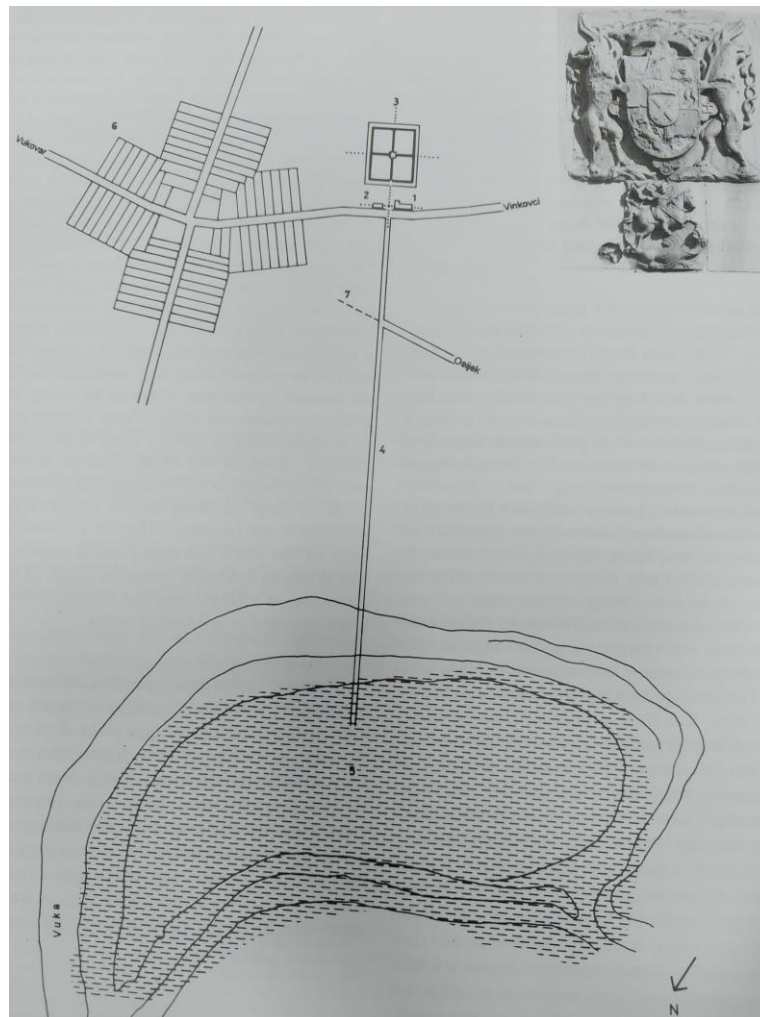
Kao što je već spomenuto, u radu je pažnja usmjerena na kulturno – povijesnu baštinu, a dvorac Belassi spada u jedno od najdragocjenijih kulturnih, ali i povijesnih dobara toga područja. Obnova dvora ujedno bi značilo i revitalizacija naselja, jer revitalizacija sela moguća je uz što bolje očuvan seoski identitet i njegov prirodni krajolik, koji bi bili presudni za dolazak turista. Bitni elementi u rastu i razvoju nekog područja mogu biti poboljšanje prometne infrastrukture izgradnjom cesta, biciklističkih staza, ali očuvanje i obnova povijesne jezgre i spomenika (Regancin, 2017). Općenito je cilj revitalizacije sela sprječavanje daljnjeg iseljavanja stanovništva, stvaranje boljih uvjeta života, socijalne i ekonomske obnove.

Općina je imala značajnu ulogu u odvijanju borbi Domovinskoga rata, gdje je zaustavljanjem prodora agresora s istoka, uspjela sačuvati bitne značajke plodnog i kulturom bogatog suživota (Karaman, 1994). Međutim, naveliko je narušena demografska, ali i gospodarska slika Općine. Već 1991. godine osnovana je sekcija za obnovu i očuvanje nepokretnih spomenika kulture, koja je prepoznala Nuštar i njegovu baštinu kao značajan spomenik kulture. Organizacija je obuhvaćala programe koji bi istraživanjem rada na terenu i arhivima, snimanjem sačuvanih objekata, valorizacijom i prezentacijom sveopćoj javnosti pridonijelo razvitku istraživog područja. U dogovoru s Regionalnim zavodom za zaštitu spomenika kulture u Osijeku odabran je nuštarski dvorac. Tako je nastao multidisciplinarni 'Projekt Nuštar' koji je obuhvaćao nekoliko podprojekata od kojih su; kompleks dvorca s parkom, tradicionalno narodno graditeljstvo, župna crkva sv. Duha, arheologija i kapela sv. Ane, izdavačka djelatnost gdje bi postojala spoznaja da je cilj agresora bio gašenje hrvatskog duhovnog identiteta, ali i činjenica da su mnogi spomenici kulture propali izričito seljačkom nebrigom, te umjetnička prezentacija kulturne baštine kojom bi promovirali interdisciplinarni rad.

Budući da 'Projekt Nuštar' nije zaživio, novi projekt 'Obnova i revitalizacija dvorca Khuen-Belassi u Nuštru' sastavljen je 2019. godine, gdje je cilj revitalizirati i obnoviti dvorski sklop koji bi bio aktivno korišten i time spriječen od daljnjeg propadanja.

Dvor Khuen-Belassi čine dvorac, perivoj, ulica u baroknoj osi koja predstavlja iznimnu vrijednost urbanističkog naslijeđa u kontekstu hrvatskih dvoraca i lovište, te je zaštićeno pojedinačno kulturno dobro upisano u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske. Na slici _ vidljiv je prikaz barokne prostorne organizacije naselja Nuštar. Kompleks dvorca primjerak

je feudalnog prorijeđenog graditeljstva koji bez obzira na razna arhitektonska oštećenja i dalje predstavlja reprezentativan primjerak svoga vremena (LAG Srijem, 2014). Unutar kompleksa postoji i arheološko nalazište Avarskog groblja koji je također zaštićeno kulturno dobro upisano u Registar kulturnih dobara RH, ali i park oko dvorca koji predstavlja 'spomenik parkovne arhitekture'.

Sl. 9: Prikaz barokne prostorne organizacije Nuštra

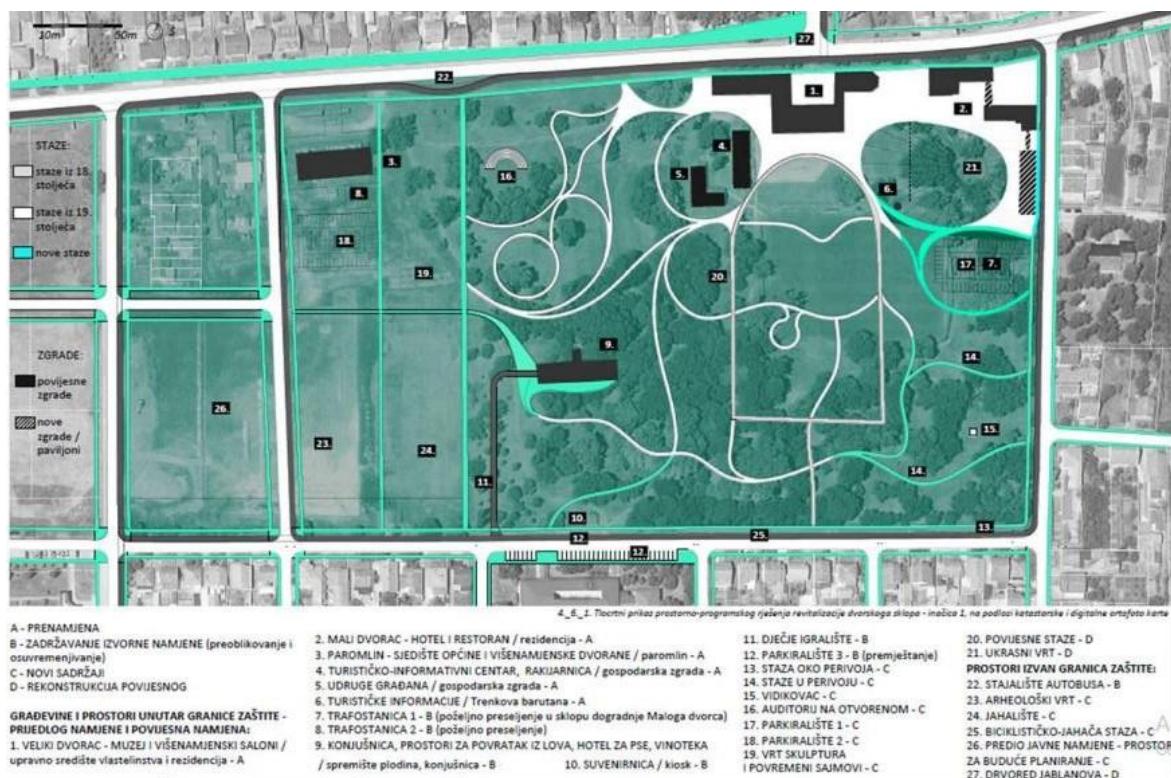
Izvor: Uzelac, 1996

Međutim, da bi turizam imao pozitivnu ulogu u razvitku društva, te da bi se spriječile kolizije inkompatibilnih funkcija, Španjol (1997) naglašava kako bi se trebala zadovoljiti pojedina načela planiranja kako bi se zadovoljile socijalno – kulturološke, te društveno – ekonomske pretpostavke razvoja turizma. Stoga Zakon o zaštiti prirode i Zakon o zaštiti okoliše, ali i drugi

zakoni i zakonske odredbe, predviđaju posebna prava i obveze u čuvanju prirodnih vrijednosti. Isključivo kada je riječ o određenom obliku turističkog planiranja i načinu obavljanja građevinskih zahvata koji bi mogli imati loše posljedice u estetskom uređenju.

Obnova i revitalizacija dvorca s perivojem predstavlja zahvat analiziran elaboratom u kojem je iznesena ideja potpunog proširenja zahvata obnove i revitalizacije dvorca s perivojem koji bi bio aktivno korišten, te izgradnja biciklističke 'Rute Srijem' koja bi se kretala od Vinkovaca, kroz Nuštar do Vukovara i Iloka. Sva poznata i dokumentirana povijest, pomoć je u konstruiranju plana. Ruševne povijesne građevine, koje i dalje imaju svoje temelje obnavljale bi se, a one nestale građevine rekonstruirale bi se prema dokumentaciji. Zgrade dvorca i pomoćne zgrade uz njega imale bi svoju namjenu kako bi se omogućilo aktivnije korištenje cijelog dvorca, a time i aktivnog gospodarskog i društvenog razvoja naselja. Unutar velikog dvorca, uz poslovne općinske prostorije, nalazio bi se i muzej s mnogim pronađenim ostacima s arheološkog nalazišta avarskoga groblja, koji se trenutno nalaze u više slavonskih muzeja, kao što su; Muzej Slavonije u Osijeku, Gradski muzej Vinkovci i Vukovarski muzej. U podrumu velikog dvorca bila bi smještena kušaona domaćih radinosti OPG-ova, gdje bi bili ponuđeni suhomesnati proizvodi, med, šljivovica i sl. Izgradnjom rekreacijske staze dvorac bi se povezo s još dva kulturno-povijesna dobra; arheološkim nalazištem 'Ostaci benediktinskog samostana i naselja Monostur' kao arheološku baštinu i 'arheološko nalazište Zverinjak' gdje je potvrđeno postojanje neolitičkog naselja sopotske kulture (Elaborat, 2019). Važni arheološki pronalasci imaju znanstveni, kulturni, odgojno-obrazovni značaj koji kao takvi moraju imati propisane mjere zaštite.

Unutar dvorskog sklopa ističe se vrt. Nekada, izrazito artificijelni uređen park sličan mnogim baroknim europskim vrtovima veleposjednika, bio je poznat kao nuštarski arboretum koji danas zbog nebrige i samoniklih stabala nije očuvan, niti izgleda kao perivoj. Međutim, poznate su njegove prvotne dimenzije i točan položaj koji bi kao Spomenik arhitektonne kulture također bio obnovljen i rekonstruiran prema povijesnim dokumentacijama. U najnovijem elaboratu, napisanog 2022. godine, objšnjen je situacijski prikaz obnove dvorca s perivojem, koji se može ostvariti, očuvanjem postojeće perivojne dendroflore, dopunom perivojne dendroflore s karakterističnim vrstama pejzažno-romantičarskih perivoja i artikuliranom sadnjom novih drvoreda, te očuvanjem i obnovom postojećih. Unutar perivoja bili bi smješteni još turističko informacijski centar s multifunkcionalnom dvoranom za edukaciju, natkriveni trg, višenamjenske dvorane koje bi služile za sport, kulturu, te manja okupljanja i Heritage hotel.

Sl. 10: Idejno-programsko rješenje obnove dvorca i perivoja

Izvor: Elaborat, 2019

Obnovom dvorskog kompleksa, Nuštar bi postao dio jedne prekrasne cjeline tradicionalnih nasljedstava, ali i prirodnih ljepota Slavonije, Baranje i Srijema. Gledajući okolna mjesta velikog značaja ističu se park prirode Kopački rit, park prirode i geopark Papuk, muzej tambure u Tvrđavi Brod, muzej Vučedolske kulture, državna ergela lipicanaca u Đakovu, Spomen-galerija Ivan Meštrović u Vrpolju, te znakovite Vinkovačke jeseni. Osim navedenog ističu se još etno sela, jezera, brojne staze i smještajni objekti za turiste gdje se u turističkom i kulturno – povijesnom smislu prostor istočne Slavonije može osnažiti povezivanjem kulturnog naslijeđa. U elaboratu je predložena turistička obilazna ruta '12 dvoraca Istočne Slavonije' koja bi uključivala dvorce vukovarskog i osječkog područja. Vukovarskim dvorcima pripadaju Nuštar, Vukovar i Ilok, a osječko područje obuhvaća Retfalu, Bilje, Dardu, Valpovo, Bizovac, Čepin, Tenja, Aljmaš i Erdut. Mreža dvoraca mogla bi odjeknuti i postati najnoviji turistički proizvod toga prostora i potaknuti suradnju turističkih zajednica Vukovarsko-srijemske i Osječko-baranjske županije.

Sl. 11: Današnji izgled dvorca Khuen-Belassy

Izvor: istraživanje, 2021

Metodom intervjua, načelnik Općine Nuštar, priopćio je kako je dvorac i cijeli njegov kompleks u ruševnom stanju, opasnom po život svakoga tko prolazi perivojem uz sami dvorac. Također, navodi kako je elaborat još uvijek aktivan i time su potvrđene već iznesene činjenice iz elaborata napisanog 2019. godine, te da je napisan još jedan, detaljniji plan obnove parka uz dvorac. Uz činjenicu da bi obnovom dvorca Khuen-Belassy ulazak u Nuštar bio iznimno lijep i upečatljiv, posebno je istaknuto kako bi obnovom dvorca uspješno bilo zaposleno većinsko stanovništvo Općine, te da bi se time gospodarska slika naselja znatno promijenila. Iznesena je činjenica da je broj trenutnih smještajnih objekata na području Općine je iznimno malen, međutim u planu je izgradnja nekoliko (3-4) stambenih zgrada, uz razne turističke objekte koji bi osigurali smještajne kapacitete potrebne za dolazak i noćenje turista.

5. ZAKLJUČAK

Forsiranom urbanizacijom i industrijalizacijom nakon 2. svjetskog rata, selo i poljoprivreda bivaju sve zapušteniji, a raspored sela i njegove socijalne strukture promijenile su izgled. Međutim, i dalje, bez obzira na lošu demografsku i ekonomsku sliku Općine, i dalje postoji potencijal u razvoju kroz ruralni turizam koji bi se ostvario obnovom i revitalizacijom dvorskog sklopa s perivojem, te ostalim kulturno-povijesnim značajkama toga prostora. Uz sve to, turizam također ima značajan potencijal u pogledu rješavanja problema na tržištima rada koji bi smanjio broj nezaposlenih, ali i iseljavanje radno sposobnog stanovništva. Kako bi se to ostvarilo potrebno je pokretanje i uključivanje u mehanizme turističke politike koji bi Općini približili razvitak prema mogućnostima svih njezinih resursa, te educiranje stanovnika toga područja. Može se primijetiti kako statističkih podataka vezanih uz samu Općinu skoro pa i nema što znači da isti nisu bili niti važni, te da interes vezan uz turizam još uvijek nije prisutan. Međutim, pravilnom edukacijom i buđenjem interesa kod stanovnika Općine, te pokretanjem turističke politike, moguće je pobuditi svijest o kulturnome dobru toga područja.

Svaka ruralna sredina posebna je i specifična na svoj određen način, te tako ima mogućnost razvoja određenog oblika turizma. Općina ima izvrsno provedene razne planove razvoja i elaborate, a s adekvatnim planom i programom razvoja može se utjecati na povećanje turističke ponude, temeljene na ruralnom turizmu. Za ruralni turizam može se reći da postoje mnoge blagodati koje leže u sprječavanju iseljavanja stanovništva, revitalizaciji sela, te valorizaciji tradicije i povijesti spomenutog područja, te da ono predstavlja novu aktivnost koja je nastala kao potreba za oživljavanjem vrijednosti naslijeđene baštine. Osim što bi se ruralnim turizmom vratile tradicijske vrijednosti i prirodno okruženje čovjeka, ono promovira vještine i znanje kroz atraktivne turističke ponude koju Općina svakako može pružiti.

Brojni raspisani projekti dokaz su da je područje općine Nuštar vrijedno spomena, te da ono ima što pokazati i pružiti stanovnicima same Općine, ali i turistima koji su spremni približiti se i upoznati s kulturom, tradicijom, te ostavljenom baštinom toga prostora. Međutim, ne poduzmu li se ozbiljne mjere, kulturno-povijesna baština općine Nuštar bit će daleka i zaboravljena povijest, a identitet nuštarskih šokaca izgubit će se i područje Općine postat će bezlično.

LITERATURA

- Bartoluci, M., Hendija, Z., Petračić, M., 2016: PRETPOSTAVKE ODRŽIVOG RAZVOJA RURALNOG TURIZMA U KONTINENTALNOJ HRVATSKOJ/PREREQUISITES OD SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF RURAL TOURISM IN CONTINENTAL CROATIA, *Acta Economica Et Turistica*, 1 (2), 141-158
- Bedenko, V., 1996: Nuštar – vlastelinstvo, mjesto, dvorac/Nuštar – the Feudal Estate, the Town, and the Manor House, u: *NUŠTAR : zbornik/collected texts*, Zagreb 97-125
- Blažević, B., 1999: TURIZAM U FUNKCIJI STRATEGIJE GOSPODARSKOG RAZVOJA HRVATSKE, *Tourism and hospitality management* 5 (1-2), 1-21, DOI: 10.20867/thm.5.1-2.1
- Demonja, D., Ružić, P., 2010: *Ruralni turizam u Hrvatskoj s hrvatskim primjerima dobre prakse i europskim iskustvima*, Zagreb
- Elaborat zaštite okoliša za ocjenu o potrebi procjene utjecaja na okoliš za zahvat: Obnova i revitalizacija dvorca Khuen-Belassy u Nuštru, siječanj 2019, Općina Nuštar, Nuštar*
- Feletar, D., 1996: Geografska osnovica i stanovništvo župe Nuštar/The Geography and Demographic of the Parish of Nuštar, u: *NUŠTAR : zbornik/collected texts*, Zagreb 193-210
- Gligorević, Lj., 1996: Tradicijske karakteristike Nuštra/The Folk Characteristic of Nuštar, u: *NUŠTAR : zbornik/collected texts*, 167-192
- Hajdinjak, K., 2017: Ruralni turizam u funkciji ruralnog razvoja, Split
- Karaman, I., Krajina, G., Mađer, M., Mihaljević, A., Rubić, M., Virč, Z., 1994: Nuštar i njegovo žiteljstvo tijekom stoljeća, u: *Nuštar – mala povjesnica mjesta*, Vinkovci, 55-84
- Lukić, A., 2010: O teorijskim pristupima ruralnom prostoru, *Hrvatski geografski glasnik* 72 (2), 49-75
- Ljubišić, M., 1992: Obnova Nuštra : model obnove malog naselja, *Informatica museologica*, 23 (1-4), 76-79
- Regancin, V., 2017: *Turizam i ruralni razvoj*, Pula
- Suver, J., Spajić, M., 2019: *Hrvatska vodoprivreda, 143. godina organiziranoga upravljanja s vodama u Republici Hrvatskoj*, Sliv rijeke Vuke nekada i danas XXVII (16), 24-28
- Španjol, Ž., 1997: *Turizam i zaštita prirode i čovjekovog okoliša*, Šumarski fakultet, Zagreb
- Tomičić, Ž., 1999: MONASTERIUM – MONUŠTAR – NUŠTAR - KORIJENI PROŠLOSTI, u: *Panonski periplus, arheološka topografija kontinentalne Hrvatske*, Nacionalna sveučilišna knjižnica, Zagreb 197-224

IZVORI

Dinarsko gorje, n.d.: Rijeke dinarskog gorja > Rijeke crnomorskog sliva, <https://www.dinarskogorje.com/rijeke-crnorskog-sliva-slijeva.html>

Državna geodetska uprava (DGU), 2023: Prikaz toka rijeke Vuke i položaj Zverinjaka unutar općine Nuštar

Hrvatske puna života, Slavonija n.d., <https://croatia.hr/hr-hr/hrana-i-pice/slavonija> (16.2.2023.)

LAG Srijem, LOKALNA AKCIJSKA GRUPA SRIJEM, 2014: Lokalna razvojna strategija (14.4.2022.)

Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. – stanovništvo po naseljima: Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, popis 2021., <https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konacni-rezultati-popisa-2021/1270> (27.3.2023.).

Prometni Masterplan: Prometni Masterplan funkcionalne regije Istočna Hrvatska, 2020, <https://www.obz.hr/index.php/razvojni-projekti-i-investicije/strategijski-razvojni-dokumenti> (31.3.2023.).

Uzelac, Z., 1996: Dvorac Gosseau – Sandor – Khuen u Nuštru/The Gosseau – Sandor – Khuen Manor House at Nuštar, u: *NUŠTAR : zbornik/collected texts*, 127-154